

LOKALA EXEMPEL PÅ FÖREBYGGANDE ARBETE MOT
VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Kristiansand

– ETT FYRTORN MOT VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Kristiansand – ett fyrtorn mot våldsbejakande extremism

Kristiansands kommun har arbetat med att förebygga radikaliserings till våldsbejakande extremistiska miljöer i nästan 30 år. Genom kunskaps spridning, tidig insats och samverkan har kommunen blivit en förebild i det förebyggande arbetet. Beprövade insatser mot högerextrema miljöer appliceras nu på religiösa extremistmiljöer och ett bredare brottsförebyggande arbete, där extremism är ett problem som alla andra ledsagar insatserna.

Bakgrund

Under 2014 presenterade den norska regeringen en nationell handlingsplan mot våldsbejakande extremism med 30 åtgärds punkter. Denna gav landets kommuner en central roll i det förebyggande arbetet. Redan då hade Kristiansands kommun arbetat med att förebygga radikaliserings och våldsbejakande extremism i nästan 30 år. Detta berodde på att kommunen historiskt haft stora problem med högerextrema grupper och individer. På senare år har också problem med radikaliserings till religiösa extremistgrupper uppmärksammas, något som skapat en mer komplex verklighet för kommunens tjänstepersoner att verka förebyggande i. Johanne Benitez Nilsen är SLT-samordnare i Kristiansand och ansvarar för det brottsförebyggande arbetet i kommunen. Hon har en samordnande roll i arbetet mot radikaliserings och extremism som utgör ett av kommunens sex prioriterade områden. Arbetet kan sammanfattas under de tre rubrikerna kunskap, tidig insats samt samverkan och koordinering. Kristiansands målsättning i det förebyggande arbetet är att vara ett fyrtorn i kampen mot radikaliserings och våldsbejakande extremism, ett exempel som andra kommuner kan lära av och efterlikna.

Hur Kristiansand har gått tillväga

Johanne har, sedan den nationella handlingsplanen mot extremism presenterades, drivit kommunens insatser på området. Detta innebär ett tätt samarbete med kommunens samtliga förvaltningar, dess

civilsamhällesaktörer och den lokala polisen. Att hennes roll är känd i samtliga verksamheter är viktigt eftersom första linjen får en naturlig kontaktpunkt för stöd och råd. Trots att frågan om våldsbejakande extremism har fått stor medial uppmärksamhet framhåller Johanne ständigt att arbetet vilar på exakt samma principer som det generella brottsförebyggande arbete man bedriver i kommunen och att det därför finns inlemmat i dess ordinarie strategier. Hon menar att extremism är ett symptom på utanförskap och att de personer som rör sig i extrema grupper också kunnat attraheras av andra gäng eller drogmisbruk.

Utöver en tydlig samordnande funktion har Kristiansand också satt samman en handlingsplan för kommunens tjänstepersoner och medborgare. I den framgår det tydligt hur tjänstepersoner ska gå tillväga för att hantera ett möjligt fall av radikaliserings. I planen finns också tänkbara tecken på radikaliserings såsom ändrade intressen, aktiviteter och sociala nätverk samt en lista på mer generella riskfaktorer. Johanne lyfter fram viken av att beredskapsplanen också vänder sig till medborgarna med tydliga råd för vem de kan kontakta om de känner oro för en anhörig. En sådan åtgärd minskar villrådigheten och ökar handlingskraften.

Johanne delar in Kristiansands arbete mot extremism i tre delar. Den första handlar om kunskap och går till stor del ut på att anpassa kommunens tidigare erfarenheter till de nya utmaningarna. Här är följdforskning om tidigare insatser en nyckel. Kontinuerlig utbildning till första linjen om grupper, ideologier och symboler är också viktigt. För att säkerställa att ny kunskap kommer kommunen till godo deltar Kristiansand dessutom aktivt i lokala, regionala, nationella och internationella nätverk mot radikaliserings. Man är också närvarande på sociala medier för att veta hur stämningen är i lokalsamhället.

Den andra delen i Kristiansands arbete mot extremism handlar om tidig insats. För att möjliggöra en sådan sprider kommunen ständig information om sitt förebyggande arbete bland offentliga, privata och frivilliga aktörer. Man stöttar också lokala exit-initiativ och mentorsprogram samt arbetar aktivt för att främja dialogen mellan olika trossamfund, myndigheter och medborgare. På så sätt ökar förtroendet och toleransen i lokalsamhället. Johanne ger flera exempel på insatser som har förbättrat den kommunala dialogen så som ett interkulturellt råd och ett dialogforum.

Johanne definierar den tredje och sista delen i kommunens arbete mot extremism som samverkan och koordinering. Här handlar det om att skapa en tydlig rollfördelning mellan kommunen, polisen och en rad andra aktörer som arbetar förebyggande. Med tydliga uppgifter och ansvarsområden effektiviserar insatserna. Kristiansand har också arbetat för att säkerställa ett brett samarbete med frivilligorganisationer och religiösa samfund. Johanne betonar vikten av att inte endast fokusera på

våldsbejakande extremism i denna samverkan. Ett konstruktivt fokus på hur kommunen och civilsamhället kan arbeta tillsammans för Kristiansands ungdomar är nyckeln till framgång.

Johannes långsiktiga målsättning är att Kristiansand, som ett fyrhorn mot våldsbejakande extremism, kan förhindra radikaliserings av ungdomar till våldsbejakande grupper samt sprida arbetssättet vidare. Kommunens historia ger hopp om framtiden. Det finns i dagsläget endast ett fåtal högerextrema individer i kommunen och samtliga grupper har försvunnit. Med ett långsiktigt tänk och generella brottsförebyggande metoder avser kommunen, med Johanne i spetsen, åstadkomma samma sak i religiösa våldsbejakande miljöer.

Den som känner sig sedd, hörd och delaktig är bättre rustad mot samtliga typer av kriminellt beteende. Därför måste kommunen se, lyssna och engagera – Johanne Benitez Nilsen, SLT-samordnare i Kristiansands kommun

Framgångsfaktorer

- Att inlemma det förebyggande arbetet mot extremism i övrigt brottsförebyggande arbete minskar risken för stigmatisering och ökar synergieffekterna
- En konkret handlingsplan med tydligt definierade åtgärder ger bättre kraft för implementering och genomförande.
- Att ta tillvara på civilsamhällets enorma styrka och potential ger många vinster som kommunen inte hade kunnat nå på egen hand.

Utmaningar

- Den särställning som frågan om våldsbejakande extremism har fått tar fokus och uppmärksamhet från det bredare brottsförebyggande arbetet. Detta gör att vi missar de stora likheterna som finns mellan olika typer av avvikande beteende.
- Vid generellt brottsförebyggande arbete är tidiga insatser ofta avgörande för framgång. Vid misstankar om radikaliserings till religiösa extremistmiljöer kan tidiga insatser däremot vara kontraproduktiva och stigmatiserande. Ett felaktigt bemötande kan bidra till radikaliserings och ett växande hat mot samhället.

Upplysningar om innehållet
Malin, Svanberg, malin.svanberg@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2016
Text: Louisa Tarras-Wahlberg
Illustration/foto: Henric Wallmark